
Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

УДК 347.73: 336.22

DOI 10.33244/2617-4154.3.2020.58-68

Л. М. Касьяненко,

д.ю.н., професор

e-mail: kasyanenko_l@ukr.net

ORCID ID 0000-0003-1742-7580;**Н. І. Атаманчук,**

к.ю.н., доцент,

Університет ДФС України

e-mail: noiscom@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-3893-084X

АКЦИЗНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ШКІДЛИВИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ТА НАПОЇВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості акцизного оподаткування в Україні. Обґрунтовано потребу у вивченні та впровадженні позитивного досвіду країн ЄС щодо оподаткування акцизним податком продуктів з високим вмістом солі, цукру, кофеїну та штучних підсолоджувачів. Запропоновано започаткування практики оподаткування безалкогольних напоїв в Україні, а також продуктів, що містять високий рівень солі, цукру, кофеїну або штучних підсолоджувачів, з метою забезпечення захисту здоров'я населення, цілісного контролю за обігом підакцизних продуктів, попередження ухилення від сплати податків. Доведена необхідність встановлення визначеного переліку шкідливих для здоров'я продуктів, які можуть використовуватися як сировина для виробництва продуктів харчування та напоїв, з відповідним розширенням та включенням їх до переліку підакцизних товарів.

Ключові слова: оподаткування, акцизний податок, зарубіжний досвід, Європейський Союз, податкове законодавство.

Л. М. Касьяненко, Н. И. Атаманчук. Акцизное налогообложение вредных продуктов питания и напитков в странах Европейского Союза: опыт для Украины

В статье исследованы особенности акцизного налогообложения в Украине. Обоснована необходимость изучения и внедрения положительного опыта стран ЕС по обложению акцизным налогом продуктов с высоким содержанием соли, сахара, кофеина и искусственных подсластителей. Предложено начало практики налогообложения безалкогольных напитков в Украине, а также продуктов, содержащих высокий уровень соли, сахара, кофеина или искусственных подсластителей, с целью обеспечения

защиты здоровья населения, целостного контроля над оборотом подакцизных товаров, предотвращения уклонения от уплаты налогов. Доказана необходимость установления определенного перечня вредных для здоровья продуктов, которые могут использоваться как сырье для производства продуктов питания и напитков, с соответствующим расширением и включением их в перечень подакцизных товаров.

Ключевые слова: налогообложение, акцизный налог, зарубежный опыт, Европейский Союз, налоговое законодательство.

Метою статті є дослідження світового досвіду оподаткування акцизним податком шкідливих для здоров'я продуктів харчування і напоїв та визначення можливостей впровадження позитивних аспектів такого оподаткування в Україні.

Постановка проблеми. Акцизний податок завжди був і залишається вагомим джерелом наповнення бюджету в Україні та є суттєвим важелем державного регулювання виробництва й обігу підакцизних товарів. Більш того, за даними Державної казначейської служби України [1], упродовж останніх років можемо спостерігати поступове зростання обсягів надходження від сплати акцизного податку до бюджету платниками цього податку.

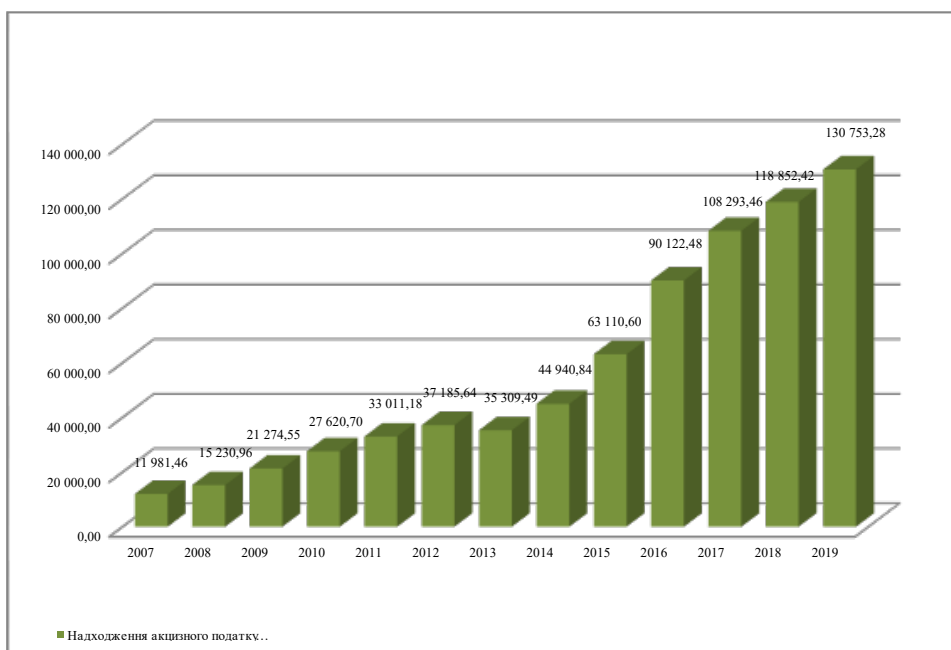

Рис. Обсяги надходження акцизного податку до бюджету упродовж 2007–2019 рр. (млн грн)

Джерело: побудовано авторами на підставі даних Державної казначейської служби України [1].

Водночас акцизний податок має значний регулюючий і соціальний потенціал, що здійснюється через вплив держави на обсяги виробництва підакцизних товарів та обсяги і напрями їх споживання населенням.

На сьогодні в умовах скорочення податкових надходжень до бюджету внаслідок кризи, зумовленої пандемією COVID-19, актуальним є пошук додаткових об'єктів оподаткування. Зарубіжний досвід показує, що такими об'єктами можуть стати шкідливі для здоров'я продукти харчування та напої з високим вмістом жиру, цукру і солі, що підвищують ризик розвитку ожиріння і пов'язаних з харчуванням неінфекційних захворювань. Експерти з охорони здоров'я визнали, що солодкі напої також безпосередньо пов'язані з діабетом; їх високе глікемічне навантаження означає, що споживання призводить до сплеску концентрації глюкози в крові та інсуліну, що може призвести до інсулінорезистентності та дисфункції бета-клітин [2]. Крім цукрового діабету, солодкі напої асоціюються з карієсом зубів, серцево-судинними захворюваннями та ліпідною дисфункцією [3]. Підвищення цін на шкідливі для здоров'я харчові продукти є потенційною мірою політики, щоб перешкоджати їх надмірному споживанню. Скорочення споживання нездорової їжі та напоїв принесло б користь здоров'ю, а податки – потужний важіль, завдяки якому цього можна досягти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оподаткування акцизним податком в Україні, а також дослідженням європейської практики акцизного оподаткування приділялася увага у працях В. Коротуна, С. Брехова, Н. Новицької («Трансформація акцизної політики України», 2015) [4], С. Карпенко («Сутність та особливості акцизного оподаткування: світовий досвід та перспективи в Україні», 2015) [5], І. Комарової («Акцизне оподаткування в Україні у контексті європейських тенденцій», 2017) [6], І. Кравченко («Акцизний податок на солодкі безалкогольні напої», 2020) [7], А. Соколовської (Податкова гармонізація в Україні в умовах реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС», 2017) [8], О. Сотніченко («Непрямі податки в системі регулювання товарообороту», 2014) [9], М. Ярош («Реформування непрямого оподаткування в Україні в умовах інтеграції до ЄС», 2018) [10] та інших вітчизняних науковців.

Серед зарубіжних учених, що досліджували особливості оподаткування акцизним податком шкідливих напоїв та продуктів харчування, є: Frédéric Sautet [11], Emma Smith, Peter Scarborough, Mike Rayner and Adam D. M. Briggs [12]; C. Batis, J. Rivera, B. Popkin, L. Taillie [13], L. Silver [14], Kara Manke [15] та інші.

Здобутки вказаних учених мають не тільки теоретичне і практичне значення у досліджуваній сфері, але й стали основою подальших наукових розробок окресленої проблематики. Однак постійні зміни податкового законодавства щодо акцизного оподаткування, а також різноманіття підакцизних товарів у світовій та європейській практиці оподаткування спричиняють необхідність здійснення подальших наукових досліджень у зазначеному напрямі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні порядок обчислення і сплати акцизного податку регламентується Податковим кодексом України. Відповідно до п. 9.1 ст. 9 Податкового кодексу України [16] акцизний податок належить до загальнодержавних податків і визначається як непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених як підакцизні, що включаються до ціни таких товарів (продукції). Зокрема, підакцизними в Україні є такі товари, як: спирт етиловий та інші спирткові дистильати, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння); тютюнові вироби, тютюн та промислові заміники тютюну; пальне; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів; електрична енергія [16, ст. 215].

Поділяємо думку М. Ярош [10, с. 8] про те, що на сьогодні в Україні акцизний податок проходить етап чергового реформування за значно нижчими податковими ставками, ніж у країнах ЄС, наявності проблем в адмініструванні на шляху руху у бік європейської системи непрямого оподаткування.

Зауважимо, що система акцизного оподаткування світових країн формується з дотриманням балансу інтересів виробників та споживачів, суспільної необхідності підтримки галузей та регіонів, зайнятості населення, соціальних пріоритетів, таких як: здоров'я населення та необхідності обмеження вживання шкідливих продуктів харчування та напоїв тощо. Як свідчить аналіз різних підходів, що існують у світовій практиці, у світі немає єдиної думки щодо визначального напрямку реалізації акцизної політики, яка б повною мірою враховувала баланс фіскальних інтересів та соціального регулювання. Кожна країна по-своєму встановлює такий баланс з огляду на реалії часу, впливу політичних течій, трансформації суспільної свідомості та системи цінностей. Разом з тим загальні підходи, якими користуються країни ЄС, до входження в який готується також Україна, можуть бути прийнятими за основу під час розробки акцизної політики в Україні [17, с. 218].

Як зазначає С. Карпенко [5, с. 119–120], в країнах ЄС гармонізованим можна вважати застосування специфічних акцизів тільки в Австрії, Великій Британії, Іспанії, Ірландії, Люксембурзі та Португалії. Решта країн розширили перелік підакцизних товарів, відносячи до них навіть ті негативні ефекти, застосування яких є дискусійним: безалкогольні напої (Німеччина, Нідерланди, Швеція, Данія, Франція, Фінляндія, Бельгія), кава та чай (Німеччина, Данія), цукор, сіль, сірники, предмети розкоші тощо. Варто зазначити, що найбільша кількість підакцизних товарів серед країн ЄС існує в Данії. Розширення спектра підакцизних товарів обумовлено передусім фіскальними міркуваннями, необхідністю збільшувати надходження до бюджету в умовах потреби у зменшенні податкового навантаження на доходи і капітал. Водночас, на думку зазначеного вченого, ідея застосування специфічних акцизів передбачає, що ці податки встановлюються для товарів, споживання яких має негативні наслідки [5, с. 120].

Так, у Франції акцизний податок на напої з додаванням цукру та штучних підсолоджувачів, включаючи газовані напої, морси, ароматизовані води та «легкі» напої, запроваджений з 1 січня 2012 р. До напоїв застосовується фіксована ставка незалежно від вмісту цукру. Спочатку ставка податку становила 7,16 євро за 100 літрів, але 2015 року збільшилася до 7,53 євро. Податок стягується з виробників, переробників, імпортерів [7, с. 175].

В Угорщині, починаючи з вересня 2011 р., оподатковується вміст солі, цукор та кофеїн у різних категоріях їжі, готової до споживання, включаючи безалкогольні напої (такі як солодкі, штучно підсолоджені, енергетичні) та попередньо упаковані солодкі підсолоджені продукти. Цілями цього податку є: заохочення здорових харчових звичок шляхом розширення асортименту корисних товарів; заохочення виробників до зміни складу своєї продукції; збільшення податкових надходжень, фінансування заходів з охорони здоров'я. Податок на товари охорони здоров'я – це специфічний податок за одиницю виміру, на основі вмісту цукру, солі та метилксантину в упакованих харчових продуктах. Ставка податку становить 7 форинтів за один літр на безалкогольні напої та 130 форинтів за один кілограм попередньо упакованого цукрового/солоного продукту. Платниками податку є виробники [7, с. 176].

У Фінляндії, відповідно до закону [18], оподатковуються акцизними зборами солодоші, морозиво та безалкогольні напої. До підакцизних продуктів тут належать: цукрові кондитерські вироби; продукти, підсолоджені замінниками цукру; шоколад та інші харчові препарати, що містять какао; морозиво й інший їстівний лід, заморожений; суміш для приготування морозива; фруктові соки (включаючи виноградне сусло) й овочеві, неферментовані та не містять додавання спирту, містять доданий цукор чи інші підсолоджувачі (алкогольною міцністю не більше 0,5 об. відсотків); води, включаючи мінеральні та газовані води, що містять доданий цукор або інші підсолоджуючі речовини чи ароматизовані, та інші безалкогольні напої; інші кисломолочні напої (наприклад, сидр, перрі та медовина); суміші ферментованих та безалкогольних напоїв (алкогольна міцність більше 0,5 об. відсотків); суміші запашних речовин і сумішей (включаючи спиртові розчини) на основі однієї або декількох цих речовин, таких як сировина, що використовується в промисловості. При цьому застосовуються багаторівневі ставки податку залежно від вмісту цукру або його відсутності. Не підлягають оподаткуванню такі товари, як: клінічні харчові препарати, дитячі суміші, дитяче харчування, дієтичні таблетки. Звільнення від оподаткування передбачено, якщо кількість продукції, виготовленої виробником для споживання упродовж календарного року, становить не більше 10 000 кілограмів солодошів, не більше 10 000 кілограмів морозива, не більше 50 000 літрів безалкогольного напою.

У Польщі також встановлено додаткові збори за напої, що містять цукор та інші речовини, що використовуються для їх підсолоджуючих властивостей, а також кофеїн та/або таурин у продуктах, готових до вживання. На практиці нова плата може бути встановлена також на газовані та мінеральні води, безалкогольні напої, овочеві екстракти або фруктові соки (за деякими винятками), якщо вони містять підсолоджувачі, кофеїн або таурин. При цьому передбачена диференціація плати залежно від вмісту цукру в 100 мл продукту. Плата має фіксовану та змінну складову, тобто 0,50 злотих на вміст цукрів у кількості, рівній або меншій, ніж 5 г у 100 мл напою, або на вміст принаймні одного підсолоджувача у будь-якій кількості; 0,05 злотих на кожен грам цукру вище 5 г на 100 мл напою – на 1 літр напою. За напої, що містять кофеїн або таурин, стягується плата в розмірі 0,10 злотих за 1 літр. Якщо в цьому напої міститься більше однієї речовини, яка підлягає сплаті, тобто цукор, підсолоджуючі речовини та кофеїн, плата збільшиться, а максимальна сума плати становитиме 1,2 злотих за 1 літр напою. Згідно з новими нормативними актами 96,5 % надходжень від плати становлять бюджет польського фонду охорони здоров'я, а решта суми буде внесена до державного бюджету [19].

Зазначимо, що з кожним роком у світі збільшується кількість країн, які намагаються вирішити проблему захворюваності населення за допомогою фіскальних заходів, запроваджуючи податки на харчові продукти та напої, пов'язані зі здоров'ям.

Вважаємо, що вміле оподаткування продуктів харчування та напоїв, що завдають шкоду здоров'ю, здатне стримувати їх споживання. Дослідження показали, що перший рік після введення податку на безалкогольні напої в Берклі призвів до зниження продажів на 10 % продажів цих напоїв, не змінивши загальних витрат на пиття через збільшення продажу води. Однак покупки в сусідніх містах без податку зросли на 7 %, що вказує на деякий транскордонний шопінг, який частково пом'якшує вплив податку [14]. Упродовж трьох років після введення податку на цукровані напої в Берклі, за даними звіту Каліфорнійського університету, скорочення їх споживання становило 52 % на солодкі напої, 54 % – на газовані напої,

60 % – на спортивні напої, 70 % – на підсолоджені каву та чай [15]. У Мексиці аналіз впливу введеного податку на продукти з щільністю енергії понад 275 ккал/100 г на фасовану їжу також показав, що в перший рік закупівлі товарів, що оподатковувалися, впали в середньому на 5 % [13].

Таблиця 1

Податки на продукти харчування та напої, що містять штучні підсолоджувачі

Країна	Дата введення	Продукти з податком	Ставка податку
Барбадос	Серпень 2015 року	Солодкі напої, виключаючи фруктовий сік та напої на молочній основі	10 % акцизного податку
Бельгія	Січень 2016 року	Безалкогольні напої, включаючи ті, що містять штучні підсолоджувачі	0,068 €/л акцизного збору
Бруней	Квітень 2017 року	Солодкі напої, виключаючи фруктовий сік та напої на молочній основі	0,40 дол./л акцизний збір
Чилі	Жовтень 2014 року	Цукристі напої	18 % податку для > 6,25 г цукру / л, 10 % для < 6,25 г цукру / л
Домініка	Вересень 2015 року	Їжа та напої з високим вмістом цукру	10 % акцизного податку
Фіджі	2006 рік	Безалкогольні напої, включаючи ті, що містять штучні підсолоджувачі	15 % акцизного податку (імпортні напої)
Фінляндія	2011 рік	Безалкогольні напої та кондитерські вироби, шоколад та морозиво	0,22 € / л акцизного податку на напої з > 0,5% цукром, 0,11 € / л для всіх інших 0,95 €/кг акцизного податку на цільові продукти
Французька Полінезія	2002 рік	Солодкі напої, кондитерські вироби та морозиво	ПДВ 0,68 дол. / л (імпортні напої)
Кірібаті	2014 рік	Безалкогольні напої, включаючи ті, що містять штучні підсолоджувачі	40 % акцизного збору
Маврикій	Жовтень 2016 року	Солодкі напої, включаючи фруктовий сік та напої на молочній основі	0,03 % акцизу на 1 г цукру (£ 0,00035)
Норвегія	1981 рік	Безалкогольні напої, включаючи ті, що містять штучні підсолоджувачі, цукор та шоколад	3,34 nok / л для напоїв, 20,19 nok / кг для шоколаду і 7,81 nok / кг для цукру
Самоа	1984 рік	Безалкогольні напої	0,40 тала / л акцизний податок
Іспанія	Травень 2017 року	Цукристі напої	€ 0,08 / л податок на напої з 5–8 г цукру / 100 мл, 0,12 євро на напої з > 8 г цукру / 100 мл
Об'єднані Арабські Емірати	Жовтень 2017 року	Газовані та енергетичні напої	50 % акцизного податку на газовані напої, 100 % акцизного податку на енергетичні напої

Джерело: побудовано авторами на підставі даних [20].

Вважаємо, що ефективність податків на скорочення споживання шкідливих для здоров'я продуктів харчування і напоїв залежить від механізмів його впливу. Якщо податкові ставки будуть низькими, а податкова база стосуватиметься лише недорогих товарів, то вплив на доходи громадян буде незначним. Чим вище ставка податку в поєднанні з поступовим її підвищенням та розширенням податкової бази, тим більший потенціал впливу на людське здоров'я.

Крім того, широке застосування синтетичних підсолоджувачів у виробництві харчових продуктів призводить до зменшення собівартості такої продукції, що, у свою чергу, створює недобросовісну конкуренцію виробникам аналогічних харчових продуктів з використанням натуральних компонентів. Вказане призводить до зменшення обсягів вітчизняного виробництва цукру, скорочення розмірів сільськогосподарських площ для вирощування цукроносною органічної сировини, що у подальшому відображається у збільшенні рівня безробіття і зниженні обсягів сплати податків від цієї діяльності.

На жаль, на сьогодні в Україні відсутня практика оподаткування акцизним податком харчових продуктів та напоїв, що є шкідливими для здоров'я, а питання оподаткування продуктів харчування з високим вмістом жиру, цукру і солі є малодослідженими серед вітчизняних учених. Окремі пропозиції щодо оподаткування продукції, що містить цукор, зокрема солодких газованих напоїв, висловлює І. Комарова [6, с. 78] та І. Кравченко [7, с. 178] щодо оподаткування солодких безалкогольних напоїв. Учена О. Сотніченко [9, с. 15] пропонує розширити перелік підакцизних товарів, включивши до нього каву смажену, розчинну та кавові есенції.

Норми щодо оподаткування шкідливих продуктів, а саме енергетичних напоїв, пропонувалося проектом Закону України від 24 квітня 2015 року № 2740 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження ставок акцизного збору на енергетичні напої» [21]. У подальшому на розгляд Парламенту було подано проект Закону України від 7 серпня 2017 року № 7019 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком окремих товарів», яким також пропонувалося оподаткування акцизним податком енергетичних напоїв [22]. Однак законопроекти так і не були ухвалені.

Висновки. Оподаткування продуктів харчування та напоїв, пов'язаних із здоров'ям, може змінити харчові звички населення та привести до зменшення рівня захворювання в цілому. Запровадження акцизного податку на солодкі газовані напої, шкідливі продукти харчування, що містять штучні підсолоджувачі, дозволить підвищити як фіскальну, так і регулюючу роль акцизного оподаткування, оскільки сприятиме зменшенню споживання цієї продукції українцями і стимулюванню виробників харчових продуктів до застосування натуральних, вітчизняних компонентів під час виробництва продукції.

Перспективним аспектом реформування акцизного оподаткування в Україні вважаємо оподаткування безалкогольних напоїв, які містять кофеїн, цукор, штучні підсолоджувачі та є досить шкідливими для здоров'я, а також віднесення їх до переліку підакцизних. Для цього необхідним є внесення змін до Податкового кодексу України, а саме: доповнення ст. 14 Податкового кодексу України поняттям «підакцизні безалкогольні напої – газовані або негазовані безалкогольні напої, що містять кофеїн, цукор та/або його штучні замінники, які стимулюють центральну нервову систему, перелік яких та максимально допустимий рівень їх концентрації в енергетичних напоях визначається центральним

органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я»; доповнення п. 215.1 ст. 215 Податкового кодексу України новим підакцизним товаром «підакцизні безалкогольні напої»; доповнення п. 215.3. ст. 215 ПКУ у такій редакції: «3,50 грн на вміст цукрів у кількості, рівній або меншій, ніж 5 г у 100 мл напою, або на вміст принаймні одного штучного підсолоджувача у будь-якій кількості; 0,35 грн на кожен грам цукру вище 5 г на 100 мл напою – на 1 літр напою; 5 грн за 1 літр напою, що містять кофеїн або таурин; 8 грн за 1 літр напою, який міститься більше однієї речовини, яка підлягає сплаті (штучні підсолоджуючі речовини і кофеїн та інші)».

Доцільним вважаємо оподаткування акцизним податком маркетингових послуг, що надаються особою для збільшення обсягів продажу шкідливих продуктів харчування з використанням адвалерної податкової ставки. Запровадження такого підходу сприятиме створенню додаткового контролю з боку держави за вживанням шкідливих підакцизних товарів, збільшенню податкових надходжень до бюджетів.

Вважаємо, що започаткування практики оподаткування саме безалкогольних напоїв, що містять кофеїн, цукор, штучні замінники цукру, є необхідним кроком на шляху до зменшення обсягів споживання таких напоїв та перспективним в аспекті наповнення дохідної частини бюджету за рахунок збільшення надходжень від акцизного податку. На нашу думку, такі уточнення більш повно врахують існуючу практику адміністрування акцизного податку і сприятимуть подальшому підвищенню ефективності механізму його дії. Крім того, зарубіжний досвід акцизного оподаткування свідчить про активне використання європейськими країнами акцизних податків як не тільки інструмент для наповнення дохідної частини бюджету, а й для вирішення власних, актуальних екологічних та соціальних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
2. Ludwig D. S. The Glycemic Index: physiological mechanisms relating to obesity, diabetes, and cardiovascular disease. JAMA. 2002; 287:2414–2423.
3. Dhingra R, et al. Soft Drink Consumption and Risk of Developing Cardiometabolic Risk Factors and the Metabolic Syndrome in Middle-Aged Adults in the Community. Circulation. 2007; 116:480–488.
4. Трансформація акцизної політики України: монографія / В. І. Коротун, С. С. Брехов, Н. В. Новицька та ін.; за заг. ред. В. І. Коротуна. Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. 404 с.
5. Карпенко С. П. Сутність та особливості акцизного оподаткування: світовий досвід та перспективи в Україні. *Економіка та держава*. 2015. № 3. С. 117–121.
6. Комарова І. В. Акцизне оподаткування в Україні у контексті європейських тенденцій. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 1 (37). С. 73–78.
7. Кравченко І. С. Акцизний податок на солодкі безалкогольні напої. *Протидія мінімізації сплати податків: світовий досвід та практика України*: збірник матеріалів III науково-практичного круглого столу, м. Ірпінь, 15 травня 2020 р. Ірпінь: НДІ фіскальної політики, 2020. С. 175–178.

8. Податкова гармонізація в Україні в умовах реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС: монографія / за ред. А. М. Соколовської; ДННУ «Акад. фін. управління». К., 2017. 448 с.
9. Сотніченко О. А. Непрямі податки в системі регулювання товарообороту: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук. Київ, 2014. 20 с.
10. Ярош М. В. Реформування непрямого оподаткування в Україні в умовах інтеграції до ЄС: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук. Київ, 2018. 20 с.
11. Frédéric Sautet. Nutrition taxes: a broken tool in public health policy. IEM's Economic Note. September. 2014. URL: https://www.institutmolinari.org/IMG/pdf/note0314_en.pdf
12. Emma Smith, Peter Scarborough, Mike Rayner and Adam D. M. Briggs. Should we tax unhealthy food and drink? Proc Nutr Soc. 2018 Aug; 77(3): 314–320.
13. Batis C, Rivera J, Popkin B, Taillie L. First-Year Evaluation of Mexico's Tax on Nonessential Energy-Dense Foods: An Observational Study. PLOS Medicine. 2016; 13:e1002057.
14. Silver L, et al. Changes in prices, sales, consumer spending, and beverage consumption one year after a tax on sugar-sweetened beverages in Berkeley, California, US: A before-and-after study. PLOS Medicine. 2017; 14:e1002283.
15. Kara Manke. Three years into soda tax sugary drink consumption down more than 50 percent in Berkeley. URL: <https://news.berkeley.edu/2019/02/>
16. Податковий кодекс України: Закон України: від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5748>
17. Лютий І. О., Дрига А. Б., Петренко М. О. Податки на споживання в економіці України: монографія. К.: Знання, 2005. 335 с.
18. Закон про акцизні збори на солодощі, морозиво та безалкогольні напої від 17 грудня 2010 р. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101127>
19. URL: <https://home.kpmg/pl/en/home/insights/2020/02/tax-alert-significant-legal-changes-affecting-trade-and-food-industry-sugar-tax-the-tax-on-alcoholic-drinks-of-up-to-300-ml-in-volume-and-other-new-regulations.html>
20. World Cancer Research Fund International. NOURISHING _Use Economic Tools_June 2017. World Cancer Research Fund International; 2017. URL: <http://www.wcrf.org/int/policy/nourishing-framework>
21. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження ставок акцизного збору на енергетичні напої: проєкт Закону України від 24.04.2015 № 2740. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54945
22. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком окремих товарів: проєкт Закону України від 07.08.2017 № 7019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62396

REFERENCES

1. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy: Ofitsiyni sait. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
2. Ludwig D. S. The Glycemic Index: physiological mechanisms relating to obesity, diabetes, and cardiovascular disease. JAMA. 2002; 287:2414–2423.

3. Dhingra R, et al. Soft Drink Consumption and Risk of Developing Cardiometabolic Risk Factors and the Metabolic Syndrome in Middle-Aged Adults in the Community. *Circulation*. 2007; 116:480–488.
4. Transformatsiia aktsyznoi polityky Ukrainy: monohrafiia / V. I. Korotun, S. S. Brekhov, N. V. Novytska ta in.; za zah. red. V. I. Korotuna. Irpin: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy, 2015. 404 s.
5. Karpenko S. P. Sutnist ta osoblyvosti aktsyznoho opodatkovannia: svitovyi dosvid ta perspektyvy v Ukraini. *Ekonomika ta derzhava*. 2015. № 3. S. 117–121.
6. Komarova I. V. Aktsyzne opodatkovannia v Ukraini u konteksti yevropeiskyykh tendentsii. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*. 2017. № 1 (37). S. 73–78.
7. Kravchenko I. S. Aktsyznyi podatok na solodki bezalkoholni napoi. *Protydiia minimizatsii splaty podatkiv: svitovyi dosvid ta praktyka Ukrainy: zbirnyk materialiv III Naukovo-praktychnoho kruhloho stolu*, m. Irpin, 15 travnia 2020 r. Irpin: NDI fiskalnoi polityky, 2020. S. 175–178.
8. Podatkova harmonizatsiia v Ukraini v umovakh realizatsii Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu i YeS: monohrafiia / za red. A.M. Sokolovskoi; DNNU «Akad. fin. upravlinnia». K., 2017. 448 s.
9. Sotnichenko O. A. Nepriami podatky v systemi rehuliuвання tovarooborotu: avtoref. dys ... kand. ekon. nauk. Kyiv, 2014. 20 s.
10. Iarosh M. V. Reformuvannia nepriamoho opodatkovannia v Ukraini v umovakh intehtratsii do YeS: avtoref. dys. ... kand. ekonom. nauk. Kyiv, 2018. 20 s.
11. Frédéric Sautet. Nutrition taxes: a broken tool in public health policy. IEMs Economic Note. September. 2014. URL: https://www.institutmolinari.org/IMG/pdf/note0314_en.pdf
12. Emma Smith, Peter Scarborough, Mike Rayner and Adam D. M. Briggs. Should we tax unhealthy food and drink? *Proc Nutr Soc*. 2018 Aug; 77(3): 314–320.
13. Batis C, Rivera J, Popkin B, Taillie L. First-Year Evaluation of Mexico's Tax on Nonessential Energy-Dense Foods: An Observational Study. *PLOS Medicine*. 2016; 13:e1002057.
14. Silver L, et al. Changes in prices, sales, consumer spending, and beverage consumption one year after a tax on sugar-sweetened beverages in Berkeley, California, US: A before-and-after study. *PLOS Medicine*. 2017; 14:e1002283.
15. Kara Manke. Three years into soda tax sugary drink consumption down more than 50 percent in Berkeley. URL: <https://news.berkeley.edu/2019/02/21>
16. Podatkovi kodeksi Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5748>
17. Liutyi I. O., Dryha A. B., Petrenko M. O. Podatky na spozhyvannia v ekonomitsi Ukrainy: monohr. K.: Znannia, 2005. 335 s.
18. Zakon pro aktsyzni zbory na solodoshchi, morozyvo ta bezalkoholni napoi vid 17 hrudnia 2010 r. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101127>
19. URL: <https://home.kpmg/pl/en/home/insights/2020/02/tax-alert-significant-legal-changes-affecting-trade-and-food-industry-sugar-tax-the-tax-on-alccholic-drinks-of-up-to-300-ml-in-volume-and-other-new-regulations.html>
20. World Cancer Research Fund International. NOURISHING _Use Economic Tools_ June 2017. World Cancer Research Fund International; 2017. URL: <http://www.wcrf.org/int/policy/nourishing-framework>

21. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo zaprovadzhennia stavok aktsyynoho zboru na enerhetychni napoi: proekt Zakonu Ukrainy vid 24.04.2015 № 2740. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54945

22. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkuvannia aktsyynym podatkom okremykh tovariv: proekt Zakonu Ukrainy vid 07.08.2017 № 7019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62396

L. Kasianenko, N. Atamanchuk. Excise taxation of harmful foodstuffs and drinks in the countries of European Union: experience for Ukraine

In the conditions of reduction of tax receivableness in a budget as a result of the crisis predefined by the pandemic of COVID-19, actual is a search of additional objects of taxation. Foreign experience shows that insalubrious foodstuffs and drinks with high maintenance of fat, sugar and salts that promote the risk of development of obesity and uninfected diseases related to the feed can become such objects. Taxation of foodstuffs and the drinks related to the health can change food habits of population and result in reduction of level of disease. Input of excise tax on the sweet carbonated drinks, will allow to promote both fiscal and regulative role of excise taxation, as will assist reduction of consumption of this products Ukrainians.

In the article the features of excise taxation are investigational in Ukraine. The necessity of study and introduction of positive experience of countries of EC is reasonable in relation to taxation of foods an excise tax with high maintenance of salt, sugar, caffeine and artificial substances for giving of sweet taste with the aim of upgrading of food foods and adjusting of negative influence from the consumption of insalubrious foodstuffs and drinks. Establishment of practice of taxation of soft drinks is offered in Ukraine, and also foods, that contain the high level of salt, sugar, caffeine or synthetic substances for giving of sweet taste with the aim of providing of defence of health of population, integral control after turnover of нідакцизних foods, warning of avoiding tax payment. Well-proven necessity of establishment of certain list of insalubrious foods that can be used as raw material for the production of foodstuffs and drinks, with corresponding expansion and including of them to the bill of excise goods.

Key words: *taxation, excise tax, foreign experience, European Union, tax law.*

Стаття надійшла до редколегії 28 серпня 2020 року